

Spoštovane čebelarke in čebelarji!

Pred vami je številka glasila *Slovenski čebelar*, ki smo jo tematsko posvetili hudi gnilobi čebelje zalege (*Pestis apium*). V njej smo združili moči veterinarji Veterinarske fakultete, Nacionalnega veterinarskega inštituta (v nadaljevanju celotne številke: VF NVI), predstavniki Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju celotne številke: UVHVVR) ter nekaj čebelarjev in zaposlenih na Čebelarški zvezi Slovenije (v nadaljevanju celotne številke: ČZS). In zakaj tematska številka na to temo, ko gre vendar za bolezen, ki obstaja že od nekdaj? Zato ker najbrž ni čebelarja, ki ne bi občutil vsaj malo strahu pred pojavom kuge, kot jo tudi imenujemo, in ker nam še vedno vsako leto povzroča obilo preglavic.

In zakaj je huda gniloba čebelje zalege tako posebna? Zakaj nekateri čebelarji v strahu pred posledicami skrivajo pojav bolezni pri svojih čebelah in poskušajo reševati zadevo na lastno pest? Zakaj se pogosto izbruh bolezni še vedno šteje za čebelarjevo sramoto?

Beseda »kuga« že sama po sebi izraža težko ozdravljivo ali neozdravljivo bolezen, ki se hitro širi in ima pogubne posledice. Pred pojavom varoj v naših krajih je bila huda gniloba čebelje zalege najnevarnejša grožnja čebelam. Danes čebelam in čebelarjem povzročajo težave številni dejavniki, od že omenjenih varoj in drugih tujerodnih povzročiteljev bolezni do spreminjanja kmetijske krajine, podnebnih sprememb in še bi se lahko naštevalo. Ob tem je huda gniloba še vedno enako nevarna in trdovratna, le da je čebelarjeva pozornost bolj porazdeljena na vse te težave.

Na mestu je tudi vprašanje, zakaj so potrebni tako drastični ukrepi ob izbruhu bolezni. Bolne čebelje družine je namreč treba sežgati skupaj s satjem, satniki in drugim, česar ni mogoče ustrezno razkužiti. Gre za postopek, ki je za vse vpletene naporen in boleč, še posebej, če je obolelih več ali celo večina družin v čebelnjaku. Poleg tega številne zapore preprečujejo prevoze na pašo ter trgovino s čebelami in maticami. Odgovor se skriva v odlični prilagojenosti povzročitelja (*Paenibacillus larvae*), ki se v okolju, kjer razmere zanj niso ugodne, obda z izredno odporno ovojnico in preobrazi v obliko spore. Spore lahko v panju, medu in okolju preživijo desetletja in so v primeru, da pridejo v telo čebelje ličinke, še vedno sposobne povzročiti bolezen. Zato je treba pri sanaciji žarišča spore uničiti z najučinkovitejšim postopkom, to je sežiganjem.

Bistvenega pomena je, da se okužba ugotovi v čim zgodnejši fazi, ko se bolezen še ni razširila na druge družine v čebelnjaku in na druge čebelnjake, torej ko teh spor še ni tako veliko. To pa je mogoče le, če čebelar prepozna spremembe, ki bi lahko pomenile sum na hudo gnilobo, in če o sumu takoj obvesti veterinarja, da se z odrejenimi ukrepi prepreči širjenje bolezni in izvede ustrezna sanacija. **In to je tudi namen tematske številke o hudi gnilobi – spomniti čebelarje na resnost problematike, na zaznavanje bolezenskih sprememb in na pravilno ukrepanje ob pojavu suma na bolezen.**

Radi bi tudi spremenili napačno mišljenje, da je ugotovitev hude gnilobe čebelje zalege v svojem čebelnjaku sramota. To vsekakor ne drži, je pa skrajno neodgovorno dopustiti, da se iz našega čebelnjaka razširi v okolico. Pogosto se namreč dogaja, da čebelar, ki je imel dovolj znanja, da je zgodaj prepoznal bolezenske spremembe pri svojih družinah, in bil dovolj ozaveščen, da je bolezen takoj prijavil veterinarski službi, postane v svojem okolju nekakšen krivec za težave, ki jih prinesejo ukrepi. Naj povem, da najpogosteje pri čebelarju, ki bolezen prijavi, najdemo začetni stadij bolezni, medtem ko stare procese, ko je bolnih že veliko družin v čebelnjaku, ko družine že slabijo in so tarče roparic, odkrijemo šele ob pregledih znotraj zapore.

Spoštovane čebelarke in čebelarji, upam, da vam bo ta posebna številka glasila v pomoč pri prepoznavanju znakov hude gnilobe in pri uspešni sanaciji žarišča, če bo v vašem čebelnjaku bolezen kdaj ugotovljena. Krajši povzetek tematike smo vam v sodelovanju z referenčnim laboratorijem Evropske zveze (EURL) za bolezni čebel pripravili v obliki sredinske priloge, ki jo lahko shranite na dosegu roke. Vsekakor pa vsem želim zdrave čebele in čim manj težav zaradi ukrepov ob ugotovljenih žariščih bolezni.

Dr. Metka Pislak Ocepek,
vodja laboratorija za zdravstveno varstvo čebel na VF NVI